

Інфляція 5'19: інфляція у травні очікувано уповільнилася

Споживча інфляція у травні уповільнилася до 0,7 % (з 1 % у попередньому місяці), хоча її показник дещо перевищив очікування (0,4 - 0,5 %). Відбулося уповільнення як базової (до 0,2 % порівняно з 0,4 % у попередньому місяці), так і небазової компоненти інфляції (за розрахунками Мінекономрозвитку до 1,4 % порівняно з 1,9 % відповідно). Але через низьку базу порівняння (у травні 2018 року темп споживчої інфляції був нульовим) повернення у цьому році до типового для травня зростання цін визначило прискорення інфляції у річному розрахунку (травень до травня попереднього року) до 9,6 % (8,8 % у квітні цього року). Проте у порівнянні з минулорічним показником інфляція залишалася суттєво нижчою (у травні 2018 року становила 11,7 %), що є підтвердженням загального уповільнення інфляційних процесів в економіці.

З початку 2019 року (у розрахунку до грудня 2018 року) **споживчі ціни зросли до 4,2 %** і порівняно з попередніми роками такий темп був найнижчим (у січні-травні споживчі ціни упродовж 2016 - 2018 років за розрахунками Мінекономрозвитку зростали у середньому на 5,3 %).

Ціни виробників промислової продукції у травні зросли на 2,1 % (у квітні знизилися на 1,5 %). Упродовж останніх місяців коливання цін виробників майже повністю пов'язано зі зміною цін на електроенергію для непобутових споживачів – у травні зросли на 5,9 % (у квітні знизилися на 6,2 %). У добувній промисловості ціни зростали як під впливом зростання цін на руду на світовому ринку, так і внутрішнього попиту з боку вітчизняних металургійних підприємств. У переробній промисловості ціни майже не змінилися – за травень підвищилися лише на 0,1 %.

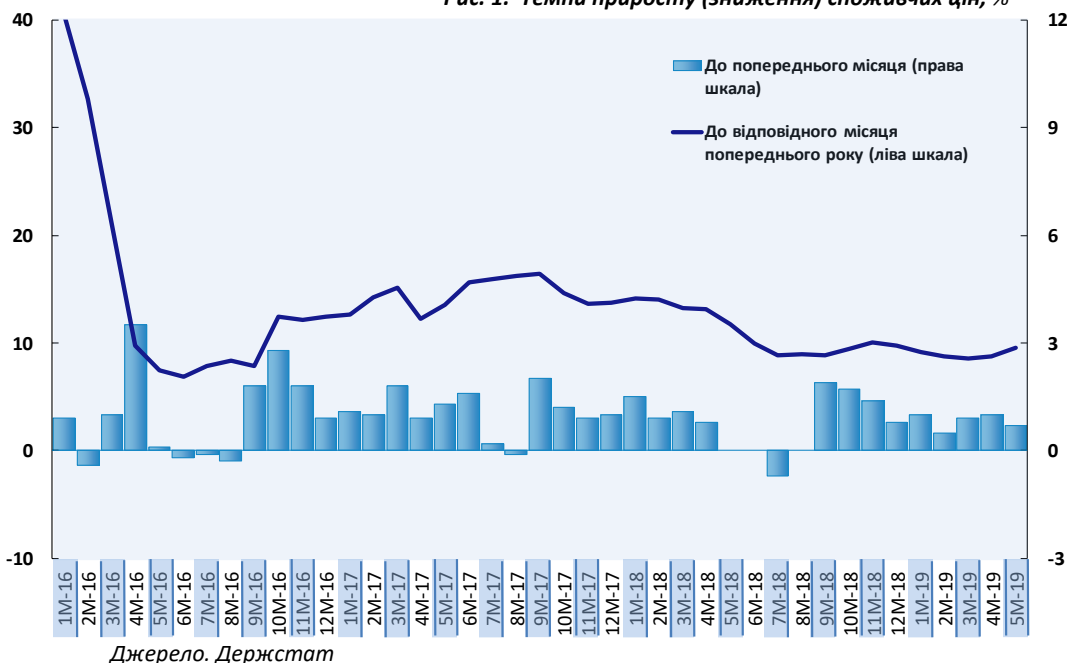
Поточна цінова динаміка, в цілому, є прогнозованою й відповідає сучасній тенденції позитивного розвитку економіки.

До кінця 2019 року варто очікувати збереження (з неістотними коливаннями) **стриманих темпів споживчої інфляції**. Наразі темпи інфляції і характер дії основних чинників, що її формують, дає можливість розраховувати на досягнення прогнозного річного зростання споживчих цін на рівні 7,4 %.

«у травні уповільнилося зростання цін на споживчому ринку до 0,7 %»

«порівняно з попереднім роком відбувалося уповільнення інфляції як у середньорічному вимірі – у січні-травні 2019 року до 9 % (за аналогічний період торік – 13,2 %), так і у річному вимірі – до 9,6 % у травні 2019 року (за аналогічний період торік – 11,7%)»

Рис. 1. Темпи приросту (зниження) споживчих цін, %

У травні (порівняно з квітнем) відбулося уповільнення зростання цін на споживчому ринку до 0,7 % (з 1 % у попередньому місяці) як через зниження тиску з боку монетарних, так і немонетарних чинників. Відносна стабільність на валютному ринку сприяла зниженню тиску на непродовольчі товари, що у підсумку обумовило уповільнення базової інфляції до 0,2 % з 0,4 % у квітні цього року.

Крім того, здешевлення окремих продовольчих товарів, зокрема молочної продукції та яєць, на фоні нижчих темпів подорожчання овочів нівелювало різке сезонне подорожчання плодово-ягідної продукції, що в результаті забезпечило уповільнення зростання цін на продукти харчування до 1 % (з 1,5 % у квітні). Також зниження вартості природного газу для потреб населення частково компенсувало подорожчання паливно-мастильних матеріалів. В цілому **небазова інфляція уповільнилася до 1,4 %** (з 1,9 % у попередньому місяці).

«послаблення інфляційної динаміки у травні є результатом зниження впливу як немонетарної, так і монетарної складової інфляції»

Табл. 1. Зміни окремих цінових показників, у %

	Травень		Травень 2018 р.	Довідково. Квітень 2019 р.	
	2018 р.	2019 р.		до відповідного місяця попереднього року	
Зміна ІСЦ	0,0	0,7	11,7	8,8	9,6
Зміна базового ІСЦ	0,2	0,2	9,3	7,4	7,4
Зміна небазового ІСЦ	-0,3	1,4	15,0	10,8	12,7
Зміна цін виробників промислової продукції	0,8	2,1	16,5	7,3	8,5
Довідково. Зміна ІСЦ на:					
товари короткострокового користування	-0,2	1,2	14,3	8,8	10,3
товари середньострокового користування	-0,4	-1,2	3,4	2,2	1,4
товари довгострокового користування	-0,1	-0,3	2,2	-0,2	-0,4
послуги	0,4	0,4	14,7	15,9	15,9

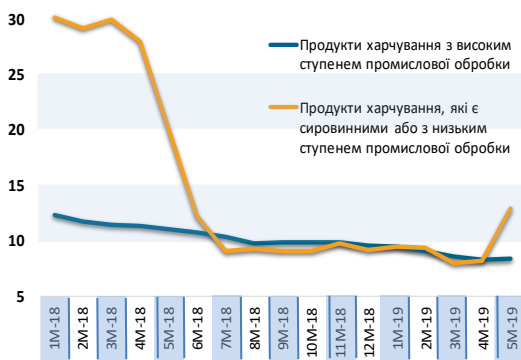
Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

З початку 2019 року (у розрахунку до грудня 2018 року) **споживчі ціни зросли на 4,2 %** і порівняно з попередніми роками такий темп був найнижчим (у січні-травні споживчі ціни упродовж 2016 - 2018 років за розрахунками Мінекономрозвитку зростали у середньому на 5,3 %).

Поряд з тим, як у **річному** (зміна цін до відповідного місяця попереднього року), так і в **середньорічному вимірі** (зміна цін до відповідного періоду попереднього року) **зростання цін на споживчому ринку дещо прискорилося**: у річному вимірі – з 8,8 % у квітні 2019 року до 9,6 % у травні 2019 року, у середньорічному – з 8,9 % у січні-квітні 2019 року до 9 % у січні-травні 2019 року.

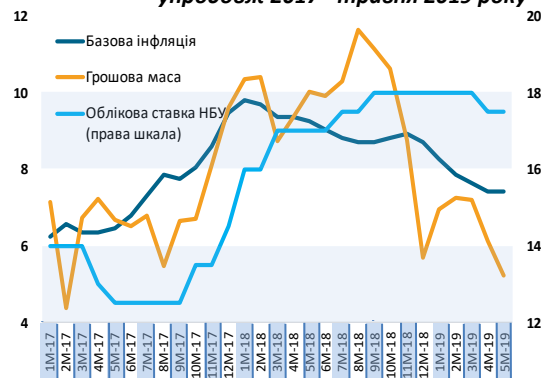
Така динаміка була обумовлена низькою базою порівняння – у травні 2018 року темп споживчої інфляції був нульовим, що більшою мірою пов'язано зі зниженням цін на сирі продукти харчування (за розрахунками Мінекономрозвитку – на 2 %). Тому повернення у цьому році до типового для травня зростання цін (сирі продукти харчування подорожчали на 2,3 %) визначило загальне прискорення росту цін як у річному, так і середньорічному розрахунку.

Рис. 2. Зміна цін на продукти харчування упродовж 2018 - травня 2019 року, у % до відповідного місяця попереднього року

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

Рис. 3. Зміна базової інфляції, грошової маси, у % до відповідного місяця попереднього року та облікової ставки НБУ (права шкала) упродовж 2017 - травня 2019 року

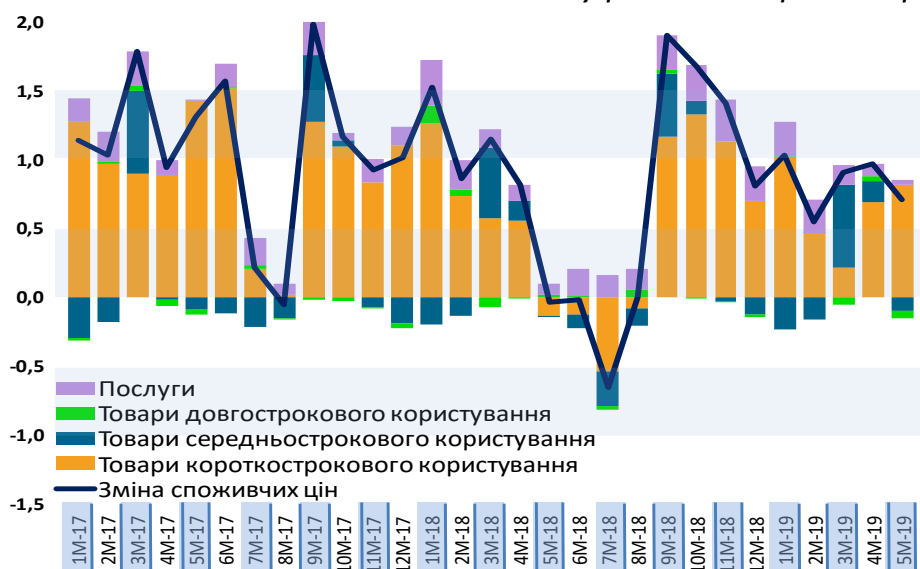
Джерело. Держстат, Національний банк

Водночас жорстка монетарна політика, яку реалізує Національний банк, внаслідок тривалих зовнішніх лагів, які в Україні подовжені низькою ефективністю трансмісійних механізмів, сприяла формуванню загального тренду на уповільнення, але не була визначальною при формуванні цінових тенденцій.

Довідково. За даними НКЦПФР обсяг торгів акціями на біржовому ринку України за підсумками 2017 року становив 0,17 % від обсягу ВВП (за I квартал 2019 року – 0,02 % ВВП), у той час як обсяг торгів акціями за даними Всесвітньої федерації фондових бірж у США становив 204,2 % ВВП, у Туреччині – 44,3 % ВВП, у Німеччині – 42,2 %, у Польщі – 12,9 %, в Угорщині – 7,4 %, у Хорватії та Словенії – по 0,8 %, у Казахстані – 0,5 %.

У свою чергу в умовах послаблення інфляційного фону Національний банк наприкінці квітня знизив облікову ставку до 17,5 % річних (з 18 %), припускаючи можливе подальше пом'якшення монетарної політики за умови стійкого покращення інфляційних очікувань.

Рис. 4. Внески у загальну інфляцію від зміни цін по 4 групах упродовж 2017 - травня 2019 року, у в. п.

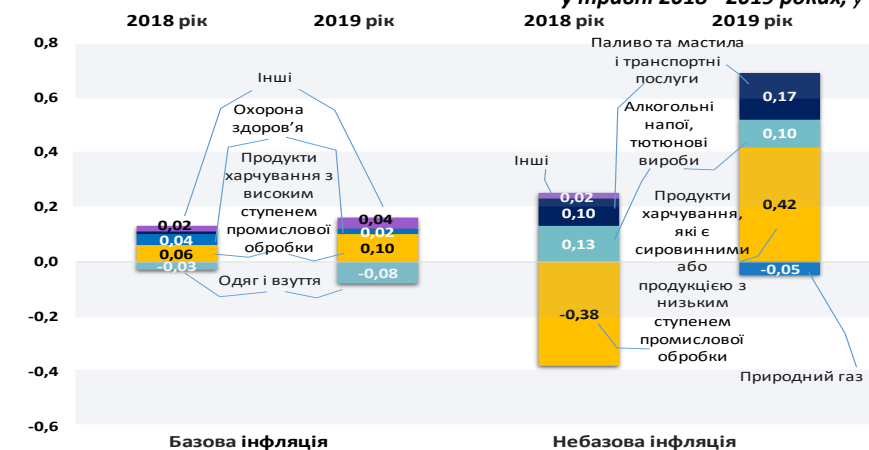

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

«інфляційна динаміка у травні визначалася, переважно, зростанням вартості товарів короткострокового користування»

В цілому у травні інфляційна динаміка визначалася дією сезонних чинників – зростанням вартості товарів короткострокового користування, лівову частку яких становлять продукти харчування (частка продуктів харчування у споживчому наборі сягає більше 45 %).

Рис. 5. Структура внесків зміни цін за основними товарами та послугами до споживчої інфляції у травні 2018 - 2019 роках, у в. п.

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

З точки зору структурних чинників найбільший вплив на формування споживчої інфляції у травні, на противагу минулорічному зниженню, мало зростання цін на продукти харчування, які є сировинними або продукцією з низьким ступенем промислової обробки (з огляду на значну частку у споживчому наборі (21,9 %) внесок до загальної інфляції за розрахунками Мінекономрозвитку становив 0,4 відсоткового пункту (далі – в. п.)).

Продукти харчування з високим ступенем промислової обробки також продовжили дорожчати (внесок до загальної інфляції становив 0,1 в. п.).

Крім того, під впливом зростання цін на нафту на світовому ринку відбулося збільшення вартості однієї із важливих складових витрат – палива на внутрішньому ринку (посилилася інфляція витрат, що проявилось у відновленні темпів зростання цін у харчовій промисловості, зокрема у річному вимірі до 5 % у травні з 4,7 % у квітні та 4,4 % у березні цього року).

Табл. 2. Темпи зниження/приросту ІСЦ за розділами товарів та послуг

	Травень		Внески у	Питома вага у
	2018 р.	2019 р.	зміну ІСЦ, в. п.	споживчому наборі, %
	% до попереднього місяця		за травень 2019 р.	
Усі товари та послуги	0,0	0,7	-	100
Базова інфляція	0,2	0,2	0,1	59,3
Небазова інфляція	-0,3	1,4	0,6	40,7
Зростання цін				
Транспорт	0,6	1,5	0,2	11,4
Алкогольні напої, тютюнові вироби	1,8	1,3	0,1	8,3
Продукти харчування та безалкогольні напої	-0,7	1,0	0,5	45,4
Різні товари та послуги	-0,2	0,7	0,0	3,8
Ресторани та готелі	0,2	0,4	0,0	2,5
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	0,6	0,3	0,0	4,5
Охорона здоров'я	0,6	0,3	0,0	6,5
Освіта	0,0	0,0	0,0	1,3
Зниження цін				
Одяг і взуття	-0,4	-1,5	-0,1	5,3
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	0,1	-0,7	0,0	4,9
Природний газ	0,0	-4,2	-0,1	1,2

«вперше з травня 2016 року знизилися ціни на природний газ, що відпускається для потреб населення»

Відпочинок і культура	-0,6	-0,3	0,0	3,0
Зв'язок	0,4	-0,2	0,0	3,1

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за розділами товарів і послуг може не дорівнювати підсумку

Основними інфляційними чинниками у травні були:

Внутрішні:

- сезонні:

різке зростання цін на ягоди – в 1,8 раза у травні 2019 року порівняно з 3,9 % у травні 2018 року;

подорожчання так званого «борщового набору», зокрема: буряку (на 46,4 %), картоплі (на 31,4 %), цибулі (на 18,9 %), і, особливо, моркви (в 1,7 раза). Крім сезонного, додатковим інфляційним чинником був високий імпорт овочів, що на фоні прискорення світової агроінфляції, створював додатковий ціновий тиск на внутрішній споживчий ринок;

Довідково. За даними Держстату упродовж січня-квітня 2019 року імпорт овочів порівняно з аналогічним періодом 2018 року збільшився в 1,7 раза.

«основним чинником збільшення цін була сезонність у формуванні цін на продовольство»

- монетарні:

відновлення тенденції (після перерви у березні-квітні цього року) **до перевищення обсягів продажу іноземної валюти населенням над її купівлею** (нетто-продаж іноземної валюти фізичними особами упродовж травня 2019 року становив 25 млн дол. США, з початку року – 71,2 млн дол. США), що додатково збільшувало пропозицію гривні на споживчому ринку з урахуванням тенденції щодо обсягів переказів фізичних осіб із-за кордону (74,7 млрд грн у січні-травні 2019 року, що на 12,2 % більше ніж за аналогічний період 2018 року);

Довідково. Обороти роздрібної торгівлі у січні-травні 2019 року порівняно із січнем-травнем 2018 року у порівнянних цінах збільшився на 9,6 % (за аналогічний період 2018 року – на 5 %).

зростання споживчого кредитування (за оперативними даними упродовж січня-травня 2019 року обсяг гривневих кредитів, наданих домашнім господарствам (крім фізичних осіб – підприємців) збільшився на 9,5 %);

- економічні:

збільшення сукупних витрат у виробництві сільськогосподарської продукції, зокрема упродовж січня-квітня 2019 року порівняно з аналогічним періодом 2018 року витрати у виробництві сільськогосподарської продукції зросли на 5,3 %, індекс цін на матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством, за цей же час підвищився на 5,8 % (зокрема, зростання собівартості утримання худоби обумовило певне подорожчання м'яса і м'ясопродуктів у травні на 1,7 %);

рішення окремих товаровиробників щодо підвищення цін на готову продукцію (алкогольні напої і тютюнові вироби подорожчали на 0,6 % та 2 % відповідно).

Довідково. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» (від 23.11.2018 № 2628-VIII) з 01.01.2019 підвищення акцизу на сигарети становило 20 %, а з 01.07.2019 – становитиме 9 % (в цілому на кінець 2019 року зростання ставок акцизного податку на сигарети з фільтром/без фільтру, цигарок становитиме 30,8 %).

Зовнішні:

вплив від різкого зростання цін на світовому ринку нафти (за даними Світового

банку упродовж січня-травня 2019 року нафта марки Brent на світовому ринку подорожчала на 24,9 %), що призвело до зростання цін на паливо та мастила на внутрішньому ринку (у травні – на 4,1 %);

*«підвищення
світових цін
мало
відображення на
зростанні
внутрішніх цін»*

зростання світових цін на продовольство (за даними ФАО у травні порівняно з попереднім місяцем Індекс цін на продовольство збільшився на 1,2 %, що обумовлено зростанням цін на більшість товарів, за якими розраховується цей індекс, а саме: на молочну продукцію (на 5,2 %), зернові (на 1,4 %) та м'ясо (на 0,3 %).

Стримуючими чинниками у травні були:

- **монетарні:**

відносна стабілізація гривні по відношенню до іноземних валют – упродовж січня-травня 2019 року гривня (у середньомісячному значенні) до долара США ревальвувала на 5,1 %, до євро – на 6,7 %, що обумовило зниження тиску на ціни товарів з високим ступенем промислової обробки. Так, відбулося здешевлення більшості товарів середньо- та довгострокового користування, зокрема: невеликих електричних побутових приладів, мобільних телефонів, телевізорів, фотоапаратури, обладнання для обробки інформації, транспортних засобів, електроінструментів та ін.;

*«стабілізація
гривні по
відношенню до
іноземних валют
стримує
інфляцію»*

дії Національного банку в напрямку обмеження сукупного попиту – за 5 місяців 2019 року монетарна база (за оперативними даними) знизилася на 1,6 %, грошова маса – на 1,3 % відповідно. Крім того, спостерігалось збільшення коштів на гривневих депозитах домашніх господарств (крім фізичних осіб – підприємців) упродовж січня-травня 2019 року – на 3 %;

- **адміністративні:**

зниження вартості природного газу для потреб населення (на 4,2 %), що здійснено відповідно до постанов Кабінету Міністрів України від 08.05.2019 № 380 (внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 № 293) та від 19.10.2018 № 867;

Довідково. У травні 2019 року ціна на природний газ для потреб побутових споживачів згідно з новими вимогами визначалася як середня арифметична ціна природного газу НАК «Нафтогаз України» для промислових споживачів за умови попередньої оплати до періоду поставки газу, що діяла у попередньому місяці, якщо така ціна не перевищує ціну, розраховану за формулою, наведеною у пункті 12 постанови Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867.

зниження вартості проїзду у міжміському поїзді – на 3,3 % у відповідності до механізму коригування вартості проїзду пасажирів (середнє травневе зниження вартості упродовж 2016 - 2018 років за розрахунками Мінекономрозвитку становило 1,3 %);

- **сезонні:**

здешевлення одягу і взуття на 1,5 % в основному через розпродаж весняних колекцій (у травні ціни упродовж 2016 - 2018 років за розрахунками Мінекономрозвитку знижувалися у середньому на 0,5 %);

надходження плодоовочевої продукції нового врожаю, ціни на які раніше увійшли до сезонної літньої дефляції, зокрема подешевшали огірки (на 43,3 %), помідори (на 18,1 %), салати (на 10,8 %) та ін.;

здешевлення молока та молочних продуктів через збільшення їх пропозиції: молока – на 1,8 % (середнє зниження цін саме у травні упродовж 2016 - 2018 років за розрахунками Мінекономрозвитку становить 2,3 %), сиру

і м'якого сиру (творогу) – на 0,3 % (0,3 % відповідно), інших молочних продуктів – на 0,2 % (0,4 %);

- **економічні** – достатність на ринку пропозиції окремих продуктів харчування, зокрема завдяки нарощуванню обсягів виробництва продукції птахівництва відбулося здешевлення яєць (ціни знизились на 15,3 %).

Довідково. Зростання обсягів виробництва яєць (від свійської птиці господарствами усіх категорій) упродовж січня-травня 2019 року порівняно з аналогічним періодом 2018 року становило 6,7 %.

Примітка. У травні 2019 року ціни виробників промислової продукції підвищились на 2,1 % порівняно з попереднім місяцем, з початку 2019 року (у розрахунку до грудня 2018 року) – лише на 1,5 %.

У річному розрахунку (до відповідного місяця 2018 року) ціни прискорилися до 8,5 % у травні з 7,3 % у квітні, але були суттєво нижчими за минулорічні (у травні 2018 року – 16,5 %).

Поряд з тим, у середньорічному розрахунку (порівняно з відповідним періодом 2018 року) у січні-травні ціни виробників промислової продукції продовжили уповільнюватися і становили 9,1 % (9,2 % у січні-квітні 2018 року та 17,5 % у січні-травні 2018 року), що стало підтвердженням позитивного розвитку економіки.

Травневе зростання цін пов'язано зі збільшенням вартості у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря на 5,5 % (внесок до зростання цін виробників – 1,5 в. п.), а також у добувній промисловості на 3,4 % (внесок – 0,5 в. п.). Ціни у переробній промисловості майже не змінилися – за травень підвищилися лише на 0,1 % (внесок – 0,1 в. п.).

Серед чинників, що обумовили зростання цін були:

- зростання цін на Оптовому ринку електричної енергії (вартість електроенергії для непобутових споживачів у травні підвищилася на 5,9 %);

- збільшення попиту на залізні руди з боку вітчизняних металургійних підприємств (внаслідок відновлення виробництва на окремих металургійних підприємствах галузі в умовах поступового завершення планових та капітальних ремонтів та розширенню виробничих потужностей), що на фоні зростання цін на світовому ринку забезпечило зростання внутрішніх цін як у добуванні металевих руд (на 9,6 %), так і у металургії (на 1,2 %).

Довідково. За даними Світового банку тільки за травень ціни на залізну руду підвищилися на 6,9 %, з початку року – на 44,8 %.

Серед стримуючих чинників, що частково компенсували зростання цін, слід виділити зовнішні, зокрема відносна стабільність світових цін на добрива та вугілля. Це у підсумку сприяло зниженню цін у виробництві коксу та продуктів нафтопереробки (на 3,2 %) та хімічній промисловості (на 1,5 %).

Довідково. За даними Світового банку тільки упродовж травня ціни на кам'яне вугілля (Південна Африка) знизились на 4,9 %, з початку року – на 27,8 %, на добрива (карбамід) упродовж травня не змінилися, проте з початку року знизились на 10,5 %.

Табл. 3. Темпи зниження/приросту цін виробників промислової продукції за основними галузями

	Травень		Внески у зміну	Питома вага у
	2018 р.	2019 р.	ІЦВ, в. п.	загальному
	% до попереднього	% до попереднього	за травень	обсязі пром.
	місяця	місяця	2019 р.	продукції, %
Промисловість	0,8	2,1	-	100
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	-0,9	3,4	0,5	13,3
Переробна промисловість	0,3	0,1	0,1	58,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	3,1	5,5	1,5	27,8

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

Очікування. У подальшому упродовж 2019 року формування інфляційного тренду на споживчому ринку відбуватиметься під впливом дії сезонних чинників та цінової динаміки по окремих товарах на світовому ринку за відносно

«підтвердженням сталості позитивного розвитку було уповільнення інфляції у промисловості порівняно з минулорічною»

стабільної динаміки (з незначними коливаннями) обмінного курсу гривні.

Наразі темпи інфляції і характер дії основних чинників, що її формують, дає можливість розраховувати на досягнення прогнозного річного зростання споживчих цін на рівні 7,4 %.

Ризики: відновлення девальваційних тенденцій, можливе зростання витрат виробництва (з урахуванням понад прогнозованого подорожчання сировинних/проміжних товарів, високої вартості кредитування) та їх прискорене перенесення на споживчі ціни, різке погіршення ситуації у сільгоспвиробництві (нова хвиля розповсюдження захворювань тварин, несприятливі погодні умови для вегетації, дозрівання та збирання озимих культур), дисбаланс на ринку паливно-енергетичних ресурсів, а також недостатньо розвинені трансмісійні механізми, що в разі різкого прискорення інфляції істотно обмежуватиме дію інструментів Національного банку.

*«у подальшому
очікується
збереження
помірної
інфляційної
динаміки»*